

สุขภาวะชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ชิตชนก ปลื้มปรีดี   นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

พรเพ็ญ อรัณยธาดา   นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุขภาวะพื้นฐานของประชาชนโดยรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนรัศมี 5 กิโลเมตรรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ ทั้ง 10 ชุมชน จำนวน 406 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีโครงสร้าง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อบรรยายลักษณะทั่วไป ข้อมูลสุขภาวะพื้นฐาน ความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการศึกษาด้านสุขภาวะทางกาย พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าดัชนีมวลกายที่เกินค่ามาตรฐาน ร้อยละ 49.5 โดยอยู่ในภาวะอ้วนระดับ 1 (BMI= 25-29.9 kg/m²) ร้อยละ 22.41 ท้วม (BMI=23-24.9 kg/m²) ร้อยละ 18.72 และอ้วนระดับ 2 (BMI ≥ 30kg/m²) ร้อยละ 8.37 และพบว่า ร้อยละ 32.02 มีโรคประจำตัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และไขมันในเลือด ด้านสุขภาวะทางใจ พบว่า ส่วนใหญ่มีภาวะความเครียดระดับต่ำ ร้อยละ 81.28 สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการต่ำ เพียงร้อยละ 27.83 โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรม ประเพณี และวันสำคัญต่างๆที่ศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญจัดขึ้น ด้านการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ ระยะทางจากบ้าน/ที่พัก มายังศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ และการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.05)

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ควรมีการดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ในกลุ่มที่มีค่าดัชนีมวลกายที่เกินค่ามาตรฐาน เพราะกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยมุ่งเน้นการสร้างแกนนำด้านสุขภาพในชุมชน เพื่อให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพมีความยั่งยืน และในการจัดกิจกรรมของศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ ควรออกแบบให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพในชุมชน และควรมีการปรับปรุงแบบโดยสัญจรไปจัดกิจกรรมในแต่ละชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

คำสำคัญ : สุขภาวะชุมชน, ศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ, การมีส่วนร่วมของประชาชน

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ด้านสุขภาพของคนไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากในอดีตที่ต้องเผชิญกับปัญหาการระบาดของโรคติดต่อ มาเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งเป็นผลจากพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายอย่างในประเทศไทย ทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เปลี่ยนจากสังคมชนบทไปเป็นสังคมเมือง ประชาชนมีวิถีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปต้องเผชิญกับกระแสทุนนิยม บริโภคนิยม และความเสื่อมโทรมทางจริยธรรม ใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบอยู่ท่ามกลางการแก่งแย่งแข่งขัน มีชีวิตในการทำงานที่ยาวนาน เวลาส่วนใหญ่ในชีวิตต้องหมดไปกับการทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงตนเองและจุนเจือครอบครัว ประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด ทำให้คนเมืองมีปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาทางด้านระบาดวิทยา พบว่าโรคเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากปัจจัยเสี่ยงต้นทางที่สำคัญร่วมกัน 4 พฤติกรรม” อันได้แก่ การสูบบุหรี่ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม และการมีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอ

จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ พบว่า คนไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปป่วยเป็นโรคเบาหวาน 3.5 ล้านคน มีภาวะความดันโลหิตสูง 10.7 ล้านคน มีไขมันคอเลสเตอรอลสูง 25.5 ล้านคน และไม่น้อยกว่า 7 แสนคนที่เป็นโรคหลอดเลือดหัวใจ และปัจจุบันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังยังเป็นสาเหตุหลักการเสียชีวิตของคนไทย ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยอัตราการเสียชีวิตของคนไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60.2 ในปี พ.ศ. 2542 (233,797 คน) เป็นร้อยละ 73 ในปี พ.ศ. 2552 (314,340 คน) ถือว่าสูงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึง 8,054 คนต่อปี ซึ่งนับว่าประเทศไทยมีส่วนการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ มากกว่าสัดส่วนของโลก (ทักษพล ธรรมรังสีและคณะ, 2557) ผู้เชี่ยวชาญหลายภาคส่วนเห็นพ้องกันว่า การที่จะลดจำนวนผู้ป่วยลงได้ จำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับ ลด ละเลิก ปัจจัยเสี่ยงต่อโรค รัฐบาลเห็นความสำคัญจึงมีนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน โดยหนึ่งในนโยบายที่สำคัญคือ การส่งเสริมให้มีพื้นที่สร้างสรรค์ที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีของประชาชน และได้มอบหมายให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องบูรณาการงานร่วมกัน โดยมีหน่วยงานที่สำคัญ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายกว่า 10 องค์กร ร่วมกันจัดทำโครงการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นสถานที่ส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายและการออกกำลังกายของเด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน อันจะส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และภูมิปัญญา โดยนำร่องพื้นที่ต้นแบบ 2 แห่ง คือ ศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์เพลินจิต และศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

พื้นที่ภาษีเจริญ เป็น 1 ใน 50 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร อยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนใต้ สภาพโดยทั่วไปมีลักษณะกึ่งชนบทกึ่งชุมชนเมือง คือเป็นพื้นที่ในเขตเมืองที่มีทั้งบริบทของความเป็นเมืองและความเป็นชนเมืองซ้อนทับกันอยู่ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนอกบ้าน แต่บางส่วนยังคงมีอาชีพเพาะปลูก รอบชุมชนมีระบบการขนส่งมวลชนที่กำลังขยายตัว มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานบันเทิงเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้ประชาชนมีเวลาในการดูแลสุขภาพของตนเองน้อยลง เช่น การขาดการมีกิจกรรมทางกาย การบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงขาดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความแปลกแยกทางสังคมต่างๆ ซึ่งอาจนำมาสู่ปัญหายาเสพติด คดีเด็กเยาวชน อาชญากรรมและอื่นๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุให้เกิดความเครียดขึ้น และเมื่อเกิดความเครียดขึ้นเมื่อใดก็จะก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพกายอันมีสาเหตุมาจากจิตใจตามมา ซึ่งในปัจจุบันปัญหาความเครียดได้กลายเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่สำคัญของคนทุกเพศทุกวัย

ศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2556 โดยได้มีการปรับปรุงพื้นที่และเตรียมความพร้อมของศูนย์ฯ เพื่อรองรับการให้บริการแก่ประชาชน และเริ่มเปิดให้บริการในปีงบประมาณ 2557 โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาศูนย์ฯ ได้ดำเนินกิจกรรมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะตามนโยบายภาครัฐมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีกรมอนามัยเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน ทั้งกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายในรูปแบบสถานที่ให้บริการการออกกำลังกายและกีฬา การอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการ ครอบคลุมในเรื่อง 3 อ 2 ส. ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ในชีวิตประจำวัน การฝึกทักษะด้านอาชีพ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน โดยพยายามส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการ และดำเนินกิจกรรม แต่ในการดำเนินกิจกรรมยังพบปัญหาหลายประการ เช่น ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญจัดขึ้นค่อนข้างน้อย ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ฯ ดังนั้นการที่จะสามารถสร้างพื้นที่สุขภาวะชุมชนให้สามารถเกิดขึ้นได้ตามวัตถุประสงค์ของภาครัฐที่ต้องการให้ศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์เป็นพื้นที่ในการเอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีของชุมชน จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลสุขภาวะพื้นฐานของประชาชน รวมไปถึงศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญ ตลอดจนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญ เพื่อนำข้อมูลใช้ในวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของโครงการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ ที่ต้องการประชาชนในชุมชนมีสุขภาวะที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และภูมิปัญญา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสุขภาวะพื้นฐานของประชาชนโดยรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญ
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญ
3. เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารของประชาชนโดยรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญ

นิยามในการศึกษา

สุขภาวะชุมชน หมายถึง ภาวะแห่งการรวมเอาสุขภาพของบุคคลต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันรวมทั้งมิติด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยในการศึกษาค้นคว้านี้จะทำการศึกษาเฉพาะ สุขภาวะพื้นฐานของประชาชนโดยรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญ ในมิติด้านสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจเท่านั้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญ ทั้งในรูปแบบการมาใช้บริการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษาซีเจริญจัดขึ้น ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ อาทิ เช่น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีวันสงกรานต์ กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ เป็นต้น

วิธีการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงาน

- 1) การเตรียมการก่อนการทำวิจัย
  - 1.1 ทบทวนองค์ความรู้ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
  - 1.2 เขียนโครงร่างงานวิจัย
  - 1.3 จัดทำแผนในการดำเนินงาน

2) การเตรียมการก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ เพื่อวางแผนในการเก็บข้อมูล

2.2 ติดต่อประสานงานผู้นำชุมชนทั้ง 10 ชุมชน เพื่อขอความอนุเคราะห์ ข้อมูลรายรายละเอียดจำนวนประชากรในแต่ละชุมชน

2.3 ติดต่อประสานงานและส่งหนังสือถึงผู้นำชุมชนทั้ง 10 ชุมชน เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บข้อมูล

3) การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แนะนำตัวแก่ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย หากปฏิเสธจะถูกคัดออก

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นแกนนำของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประมาณ 20 - 30 นาที/คน

3.3 เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล หากข้อมูลไม่สมบูรณ์ให้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์ที่สุด

วิธีการศึกษา ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study)

ขอบเขตงาน

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรัศมี 5 กิโลเมตรรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ซึ่งมีจำนวน 10 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนศรีประดู่ ชุมชนคลองลาดภาษี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน ชุมชนวัดจันทร์เขต 1 ม.3 ชุมชนหลังวัดคูหาสวรรค์ ชุมชนริมคลองภาษีเจริญ ม.15 ชุมชนหลังสวนสาธารณะ ชุมชนเพชรเกษม 21 ชุมชนเพชรเกษม 42 และชุมชนเพชรเกษม 56 จำนวน 6,620 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973: 508) ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ในที่นี้มีค่าเท่ากับ 0.05

$$\text{แทนค่าได้ดังนี้} \quad n = \frac{6620}{1+6620(0.05)^2}$$

$$n = 377.21 \text{ คน ปรับเป็น } 378 \text{ คน}$$

ดังนั้นในการศึกษาคั้งนี้ต้องใช้ตัวอย่างทั้งหมดอย่างน้อย 378 คน

เนื่องจากแต่ละชุมชนมีประชาชนจำนวนต่างกัน จึงหาขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชนตามสัดส่วน (Proportion Allocation) ในแต่ละชั้นภูมิ ตามสูตรดังนี้

$$nn = \frac{n \cdot N_n}{N}$$

เมื่อ nn = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน

n = ขนาดของประชากรในแต่ละชุมชน

Nn = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย

N = ขนาดของประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย

ผลการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชุมชน

ลำดับ	ชื่อชุมชน	ประชากร ^a (คน)	กลุ่มตัวอย่าง(คน)
1	ชุมชนศรีประดู่	488	28
2	ชุมชนคลองลัดภาชี	300	17
3	ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน	480	27
4	ชุมชนวัดจันทร์เขต 1 ม.3	983	56
5	ชุมชนหลังวัดคูหาสวรรค์	1,400	80
6	ชุมชนริมคลองภาชีเจริญ ม.15	300	17
7	ชุมชนเพชรเกษม 21	479	27
8	ชุมชนเพชรเกษม 42	1,500	86
9	ชุมชนเพชรเกษม 56	489	28
10	ชุมชนหลังสวนสาธารณะ	200	11
รวม	10 ชุมชน	6,620	378

สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria) ดังนี้

- 1) อาศัยอยู่ในชุมชนรัศมี 5 กิโลเมตรรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาชีเจริญเป็นเวลาอย่างน้อย 6 เดือน
- 2) อายุ 15 ปีขึ้นไป
- 3) มีสติสัมปชัญญะ สามารถติดต่อสื่อสารด้วยการพูด ฟัง
- 4) ยินดีและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์

อย่างไรก็ตาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน มีประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมเป็นกลุ่มจำนวน 406 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับใช้ในการรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยได้ศึกษาแนวคิดและทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขต โครงสร้างของเนื้อหา ให้มีความครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา ผ่านการทดสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนในชุมชนหลังวัดปากน้ำฝั่งใต้ จำนวน 30 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม STATA version 10.0 ข้อมูลแจกแจงนับนำเสนอด้วยโดยค่าความถี่ ร้อยละ กรณีข้อมูลต่อเนื่อง นำเสนอด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาชีเจริญ ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square test)

ผลการศึกษา

1. สุขภาวะของประชาชนโดยรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เพศหญิง มีสัดส่วนมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ร้อยละ 55.42 และ ร้อยละ 44.58 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 52.71 ค่ามัธยฐานอายุ 48 ปี ต่ำสุด 16 ปี และ สูงสุด 86 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 28.82 รองลงมา คือ เป็นแม่บ้านหรือไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 24.88 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ร้อยละ 36.70 และ ร้อยละ 35.96 ตามลำดับ ด้านความเพียงพอของรายได้ส่วนใหญ่เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ ร้อยละ 33.99 รองลงมา คือ ความเพียงพอของรายได้ไม่แน่นอน ร้อยละ 29.80 ส่วนใหญ่มีระยะทางจากบ้านหรือที่พักมายังศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ ในระยะปานกลาง ระหว่าง 1.01- 3 กม. ร้อยละ 47.78 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2 ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n=406)	(ร้อยละ)
เพศ		
หญิง	225	55.42
ชาย	181	44.58
สถานภาพ		
โสด	116	28.57
สมรส	214	52.71
หย่า /หม้าย/แยกกันอยู่	76	18.72
อายุ (ปี)		
ไม่เกิน 20 ปี	25	6.16
21 – 40 ปี	94	23.15
41 – 60 ปี	201	49.51
60 ปีขึ้นไป	86	21.18
$\bar{X} \pm S.D.$	47.98 $\pm$ 15.66 ปี	
Minimum , Maximum	16, 84	
อาชีพหลัก		
รับจ้างทั่วไป	117	28.82
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	90	22.17
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	20	4.93
พนักงานบริษัทเอกชน	54	13.30
แม่บ้าน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ	101	24.88
นักศึกษา	24	5.91
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	149	36.70
มัธยมศึกษา	146	35.96
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	44	10.84
ปริญญาตรี	63	15.52
สูงกว่าปริญญาตรี	4	0.98

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n=406)	(ร้อยละ)
ความเพียงพอของรายได้		
เพียงพอ จนเหลือเก็บ	96	23.65
เพียงพอ แต่ไม่มีเหลือเก็บ	138	33.99
ไม่แน่นอน	121	29.80
ไม่เพียงพอ จนมีหนี้สิน	51	12.56
ระยะทางจากบ้าน/ที่พัก มายังศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ		
ใกล้ (น้อยกว่า 1 กม.)	70	17.24
ปานกลาง (1.01-3 กม.)	194	47.78
ไกล (ตั้งแต่ 3 กม.ขึ้นไป)	142	34.98

1.2 ข้อมูลสุขภาพพื้นฐาน แบ่งออกเป็นภาวะสุขภาพกาย และภาวะสุขภาพใจ ผลการศึกษาเป็นดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ด้านภาวะสุขภาพกาย ตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาวะสุขภาพทางกายแข็งแรงดี ร้อยละ 66.75 แต่ตัวอย่างเกือบครึ่งมีค่าดัชนีมวลกายที่เกินค่ามาตรฐาน ร้อยละ 49.5 โดยเมื่อจำแนกเป็นระดับพบว่า อยู่ในภาวะอ้วนระดับ 1 (BMI = 25-29.9 kg/m²) ร้อยละ 22.41 รองลงมาคือ ท้วม (BMI = 23-24.9 kg/m²) ร้อยละ 18.72 และอ้วนระดับ 2 (BMI ≥ 30kg/m²) ร้อยละ 8.37 และพบว่า ร้อยละ 32.02 มีโรคประจำตัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และไขมันในเลือด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลภาวะสุขภาพกาย

ข้อมูลภาวะสุขภาพกาย	จำนวน (n=406)	(ร้อยละ)
ค่าดัชนีมวลกาย (BMI)		
น้ำหนักน้อยกว่ามาตรฐาน (BMI < 18.5 kg/m ²)	47	11.58
ปกติ (BMI = 18.5-22.9 kg/m ²)	158	38.92
ท้วม (BMI = 23-24.9 kg/m ²)	76	18.72
อ้วนระดับ 1 (BMI = 25-29.9 kg/m ²)	91	22.41
อ้วนระดับ 2 (BMI ≥ 30kg/m ²)	34	8.37
$\bar{X} \pm S.D.$	23.62 ± 5.05 kg/m ²	
Minimum , Maximum	12.05, 51.04	
ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน		
แข็งแรงดี	271	
เจ็บป่วยเล็กน้อย	116	
ไม่แข็งแรงเจ็บป่วยบ่อย	19	
โรคประจำตัวที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์		
ไม่มี	276	67.89
มี	130	32.02

ด้านภาวะสุขภาพใจ ซึ่งในการศึกษานี้ทำการประเมินภาวะสุขภาพใจจากภาวะความเครียดโดยใช้แบบสอบถามของกรมสุขภาพจิต พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.28 มีภาวะความเครียดอยู่ในระดับต่ำ รองลงมา คือเครียดระดับปานกลาง ร้อยละ 17.73 และเครียดระดับสูงพบน้อยมาก เพียง ร้อยละ 0.99 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนเฉลี่ยภาวะความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับคะแนนเฉลี่ยภาวะความเครียด	จำนวน (n=406)	(ร้อยละ)
ภาวะเครียดระดับต่ำ (0.00 – 1.00 คะแนน)	330	81.28
ภาวะเครียดระดับปานกลาง (1.01 – 2.00 คะแนน)	72	17.73
ภาวะเครียดระดับสูง (2.01 – 3.00 คะแนน)	4	0.99
$\bar{X} \pm S.D.$	0.66 $\pm$ 0.56	
Minimum , Maximum	0, 3	

1.3. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร

ผลการศึกษาศึกษาความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารอยู่ระหว่าง 6-15 คะแนน จากช่วงคะแนนเต็ม 0-15 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.81 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.74 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้อยู่ในระดับสูง เมื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มตามเกณฑ์ของแบบวัด พบว่า ส่วนใหญ่มีภาวะความรู้อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 89.41 รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้	จำนวน (n=406)	(ร้อยละ)
ความรู้ระดับปานกลาง (6-10 คะแนน)	43	10.59
ความรู้ระดับสูง (11-15 คะแนน)	363	89.41
$\bar{X} \pm S.D.$	12.81 $\pm$ 1.74	
Minimum , Maximum	6 , 15	

1.4 พฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร

ผลการศึกษาพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร อยู่ระหว่าง 0.8 -2.5 คะแนน จากช่วงคะแนนเต็ม 0-3 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มตามเกณฑ์ของแบบวัด พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 94.44 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมฯ	จำนวน (n=406)	(ร้อยละ)
พฤติกรรมระดับต่ำ (0.00 – 1.00 คะแนน)	2	0.93
พฤติกรรมระดับปานกลาง (1.01 – 2.00 คะแนน)	204	94.44
พฤติกรรมระดับสูง (2.01 – 3.00 คะแนน)	10	4.63
$\bar{X} \pm S.D.$	1.58 $\pm$ 0.28	
Minimum , Maximum	0.8 , 2.5	

2. ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ผลการศึกษาค้นคว้าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ ร้อยละ 27.83 และ ไม่มีส่วนร่วมมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ ร้อยละ 72.17 รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการ	จำนวน (n=406)	(ร้อยละ)
มีส่วนร่วมในการใช้บริการ	113	27.83
ไม่มีส่วนร่วมในการใช้บริการ	293	72.17
รวม	406	100.00

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

สมมติฐาน 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ การศึกษา ความเพียงพอของรายได้ และระยะทางจากบ้าน/ที่พัก มายังศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ การศึกษา ความเพียงพอของรายได้ และระยะทางจากบ้าน/ที่พัก มายังศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ พบว่า มี 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านอาชีพ (Pearson chi-square =14.4213, p-value=0.013) และระยะทางจากบ้าน/ที่พัก มายังศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ (Pearson chi-square =33.0647, p-value=0.000) ส่วนปัจจัยด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา และความเพียงพอของรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ปัจจัยส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการ		χ^2	df	p - value
	มีส่วนร่วม(n=113) จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มีส่วนร่วม (n=293) จำนวน (ร้อยละ)			
เพศ					
หญิง	68 (30.22)	157 (69.78)	1.4349	1	0.231
ชาย	45 (24.86)	136 (75.14)			

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการ		χ^2	df	p - value
	มีส่วนร่วม(n=113) จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มีส่วนร่วม (n=293) จำนวน (ร้อยละ)			
อายุ (ปี)					
ไม่เกิน 20 ปี	15 (60.00)	10 (40.00)	2.5460	3	0.467
21 – 40 ปี	69 (73.40)	25 (26.60)			
41 – 60 ปี	149 (74.13)	52 (25.87)			
60 ปีขึ้นไป	60 (69.77)	26 (30.23)			
สถานภาพ					
โสด	34 (29.31)	82 (70.69)	0.4342	2	0.805
สมรส	60 (28.04)	154 (71.96)			
หย่า /หม้าย/แยกกันอยู่	19 (25.00)	57 (75.00)			
อาชีพ					
รับจ้างทั่วไป	26 (22.22)	91 (77.78)	14.421	5	0.013**
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	39 (43.33)	51 (56.67)			
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6 (30.00)	14 (70.00)			
พนักงานบริษัทเอกชน	12 (22.22)	42 (77.78)			
แม่บ้าน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ	24 (23.76)	77 (76.24)			
นักศึกษา	6 (25.00)	18 (75.00)			
ระดับการศึกษาสูงสุด					
ประถมศึกษา	32 (21.48)	117 (78.52)	9.1988	4	0.056
มัธยมศึกษา	43 (29.45)	103 (70.55)			
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	13 (29.55)	31 (70.45)			
ปริญญาตรี	25 (39.68)	38 (60.32)			
สูงกว่าปริญญาตรี	0 (0.00)	4 (100.00)			
ความเพียงพอของรายได้					
เพียงพอ จนเหลือเก็บ	32 (33.33)	64 (66.67)	5.1020	3	0.164
เพียงพอ แต่ไม่มีเหลือเก็บ	42 (30.43)	96 (69.57)			
ไม่แน่นอน	30 (24.79)	91 (75.21)			
ไม่เพียงพอ จนมีหนี้สิน	9 (17.65)	42 (82.35)			
ระยะทางจากบ้าน/ที่พัก มายังศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ					
ใกล้ (น้อยกว่า 1 กม.)	38 (54.29)	32 (45.71)	33.0647		0.000**
ปานกลาง (1.01-3 กม.)	51 (26.29)	143 (73.71)			
ไกล (ตั้งแต่ 3 กม.ขึ้นไป)	24 (16.90)	118 (83.10)			

** มีนัยสำคัญทางสถิติค่า p-value < 0.05

3.2 สุขภาวะพื้นฐานกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

สมมติฐาน 4.2 สุขภาวะพื้นฐาน ได้แก่ ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน และภาวะเครียด มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาวะพื้นฐาน ได้แก่ ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน และภาวะเครียดกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ พบว่า ทั้ง 2 ปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาวะพื้นฐานกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ข้อมูลสุขภาวะพื้นฐาน	การมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการ		χ^2	df	p - value
	มีส่วนร่วม(n=113) จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มีส่วนร่วม(n=293) จำนวน (ร้อยละ)			
ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน					
แข็งแรงดี	74 (27.31)	197 (72.69)	3.8243	2	0.148
เจ็บป่วยเล็กน้อย	37 (31.90)	79 (68.10)			
ไม่แข็งแรงเจ็บป่วยบ่อย	2 (10.53)	17 (89.47)			
ภาวะเครียด					
ภาวะเครียดระดับต่ำ	92 (27.88)	238 (72.12)	1.0536	2	0.591*
ภาวะเครียดระดับปานกลาง	19 (26.39)	53 (73.61)			
ภาวะเครียดระดับสูง	2 (50.00)	2 (50.00)			

*ใช้สถิติ Fisher's exact

3.3 ความรู้เกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

สมมติฐาน 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ พบว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับประทานอาหารกับการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ระดับความรู้	การมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการ		χ^2	df	p - value
	มีส่วนร่วม (n=113) จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มีส่วนร่วม (n=293) จำนวน (ร้อยละ)			
ความรู้ระดับปานกลาง	17 (39.53)	26 (60.47)	3.2790	2	0.070**
ความรู้ระดับสูง	96 (26.45)	267 (73.55)			

** มีนัยสำคัญทางสถิติค่า p-value < 0.05

3.4 พฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

สมมติฐาน 4.4 พฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร กับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ระดับพฤติกรรม	การมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการ		χ^2	df	p - value
	มีส่วนร่วม(n=113) จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มีส่วนร่วม(n=293) จำนวน (ร้อยละ)			
พฤติกรรมระดับต่ำ	0 (0)	2 (100.00)			
พฤติกรรมระดับปานกลาง	57 (27.94)	147 (72.06)	5.5735	2	0.101*
พฤติกรรมระดับสูง	6 (60.00)	4 (40.00)			

*ใช้สถิติ Fisher's exact

3.5 การมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

สมมติฐาน 4.5 การมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Pearson chi-square = 21.3542, p-value=0.000) รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ

ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรม ในชุมชน	การมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการ		χ^2	df	p - value
	มีส่วนร่วม(n=113) จำนวน (ร้อยละ)	ไม่มีส่วนร่วม(n=293) จำนวน (ร้อยละ)			
มีส่วนร่วมกิจกรรมระดับต่ำ	43 (21.29)	159 (78.71)			
มีส่วนร่วมกิจกรรมระดับปานกลาง	43 (27.92)	111 (72.08)	21.3542	2	0.000**
มีส่วนร่วมกิจกรรมระดับดี	27 (54.00)	23 (46.00)			

** มีนัยสำคัญทางสถิติค่า p-value < 0.05

สรุปผล

สุขภาพพื้นฐานของประชาชนในชุมชน ด้านภาวะสุขภาพกาย พบว่า ตัวอย่าง ร้อยละ 49.5 มีค่าดัชนีมวลกายที่เกินค่ามาตรฐาน โดยเมื่อจำแนกเป็นระดับพบว่า อยู่ในภาวะอ้วนระดับ 1 (BMI = 25-29.9 kg/m²) ร้อยละ 22.41 รองลงมาคือ ท้วม (BMI = 23-24.9 kg/m²) ร้อยละ 18.72 และอ้วนระดับ 2 (BMI ≥ 30kg/m²) ร้อยละ 8.37 ด้านภาวะสุขภาพใจ พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.28 มีภาวะความเครียดอยู่ในระดับต่ำ ด้านความรู้เกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหาร พบว่า ตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 89.41 มีพฤติกรรมด้านการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 94.44 และในด้านการมีส่วนร่วมในการใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษี คิดเป็นร้อยละ 27.83 โดยจะเข้าร่วมในกิจกรรม ประเพณี และวันสำคัญต่างๆที่ศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญจัดขึ้น มากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมด้านการออกกำลังกาย และพบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ ปัจจัยระยะทางจากบ้าน/ที่พักมายังศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การนำไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการศึกษา พบว่า มีผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายที่เกินค่ามาตรฐานเกือบร้อยละ 50 ซึ่งกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จึงควรเร่งหามาตรการในการดำเนินการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม โดยการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ด้วยการเพิ่มกิจกรรมทางกาย เลือกรับประทานอาหารและการจัดการกับอารมณ์ โดยอาจจัดตั้งชมรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพขึ้นในชุมชน และสร้างแกนนำในการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน เพื่อให้การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพมีความยั่งยืน

2. จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้ในระดับสูง แต่กลับพบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายและการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรเร่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความแตกฉานด้านสุขภาพ (Health Literacy) อย่างครอบคลุม

3. จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญค่อนข้างน้อย เพียงร้อยละ 27.83 โดยพบว่า ปัจจัยด้านระยะทางมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการฯ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ศูนย์ฯอาจต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรม โดยอาจสัญจรไปจัดกิจกรรมในแต่ละชุมชน

4. จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการฯ ดังนั้นในการวางแผนกิจกรรมครั้งต่อไป ควรต้องมีการจัดกิจกรรมให้หลากหลาย สอดคล้องและครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพในชุมชนเพื่อช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของศูนย์ฯมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ/วิจารณ์

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น สุขภาวะชุมชน ให้ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา

2. ในการศึกษาด้านภาวะสุขภาพทางใจ มีหลายประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพทางใจ นอกเหนือจากภาวะความเครียด ดังนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นนี้

3. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา และมีการหาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการมาใช้บริการ โดยใช้สถิติไควสแควร์มาใช้ในการหาความสัมพันธ์นี้ ซึ่งไม่สามารถระบุขนาดหรือทิศทางของความสัมพันธ์ได้ ในการครั้งต่อไปควรทำการศึกษาแบบ Caes - Control เพื่อที่จะสามารถระบุความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างปัจจัยด้านต่างๆที่มีส่วนร่วมในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญได้

4. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการวัดเส้นรอบเอวใช้ในการวินิจฉัยภาวะอ้วนลงพุง และในประเด็นความเพียงพอของกิจกรรมทางกายควรเพิ่มประเด็นให้ครอบคลุมหลักการ FITT (ความถี่ ความหนัก ระยะเวลา และชนิดของกิจกรรม) เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความเพียงพอของระดับกิจกรรมทางกายได้อย่างถูกต้อง

5. ควรทำการศึกษามีเพิ่มเติมในประเด็นทัศนด้านสุขภาพ (Health Literacy)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย อาจารย์ทยณัฐ ชวนไชยสิทธิ์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย กลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่องานวิจัยชิ้นนี้ ตลอดจนทั้งคณะกรรมการชุมชนศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ หน่วยงาน ชุมชน ภาควิชาที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนทำให้การศึกษาครั้งนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณนามัย ที่อนุญาติให้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

1. กฤติน ชุมแก้ว, ชีพสมน รังสยาร. ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา. **วารสารเกษตรศาสตร์(สังคม)** 2557; 35(16): 16-29.
2. กมล เข็มนาจิตร์. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี** 2557; 8(17): 80-89.
3. กรมอนามัย. **Physical Activity and Exercise** [ออนไลน์] ม.ป.ป. [อ้างเมื่อ 4 เมษายน 2559]. จาก http://hpe4.anamai.moph.go.th/hpe/data/ms/PA_Exercise
4. กฤษยาภัสสร ชาวประทุมทิพย์. การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2556.
5. จิตติมา อุดมศรี. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสาร Veridian E-Journal** 2555; 5(3): 220-228.
6. ดวงกมล ศักดิ์เลิศสกุล. สุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health) [ออนไลน์] 2549 [อ้างเมื่อ 4 เมษายน 2559]. จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=140405>.
7. ทักษพล ธรรมรังสี. (บรรณาธิการ). **รายงานสถานการณ์โรคNCDsวิกฤตสุขภาพวิกฤตสังคม**. กรุงเทพมหานคร; 2557
8. นพวรรณ เป็ยชื่อและคณะ. ความรู้ทางโภชนาการ ทักษะเกี่ยวกับอาหาร พฤติกรรมการรับประทานอาหารและภาวะโภชนาการของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารรามธิบดีพยาบาลสาร** 2552; 15(1): 48-59.].

9. ยุพาพร รุปร่าง. การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2545
10. วิษณุ หยกจินดา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้างตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา; 2557.
11. วราภรณ์ คำรศ และคณะ. พฤติกรรมและการเข้าถึงการออกกำลังกายของประชาชนในเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]; 2556.
12. วชิรารรณ นิลเกตุ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2553.
13. ศุภลักษณ์ ทองนุ่น (2552). การศึกษาความรู้ทางด้านโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และภาวะโภชนาการของบุคลากรโรงพยาบาลกล้วยน้ำไท กรุงเทพมหานคร. [สารนิพนธ์ปริญญา ศหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร; 2552.
14. สำนักโภชนาการ. ข้อปฏิบัติการกินอาหารเพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทย. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.; ม.ป.ป.].
15. สุวรรณา เชียงขุนทด และคณะ. ความรู้และพฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนภาษีเจริญ. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]; 2556.
16. สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย. รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2. นนทบุรี: เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด; 2552
17. สุนทร กองทรัพย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาสังคมมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2548